

Läxor i förhållande till kunskap, individualisering och hemförhållande.

En jämförande studie mellan två skolor

Catrin Lidqvist – Johansson, Madeleine Andersson, Ylva Källberg

Examensarbete 10 poäng

Läraryrket

Vårterminen 2006

SAMANFATTNING

Catrin Lidqvist – Johansson, Madeleine Andersson, Ylva Källberg.

Läxor i förhållande till kunskap, individualisering och hemförhållande.

En jämförande studie av två skolor.

Homework comparing to knowledge, individualize and home background.

A comparing study between two schools.

Antal sidor: 30

Syftet med detta examensarbete har varit att undersöka lärares, kuratorers samt rektorers syn på läxor i förhållande till kunskap, individualisering och hemförhållande. För att ta reda på detta har vi använt oss av kvalitativa metoder såsom intervjuer. Vi valde att jämföra två skolors syn på läxor för att finna likheter respektive olikheter. Vi valde därför ut skolor som skiljer sig åt vad gäller andelen elever med invandrarbakgrund. Vi intervjuade åtta klasslärare, två rektorer samt två kuratorer för att få ett bredare resultat. Vi kom fram till att skolorna tar hänsyn till barnens hemförhållande vid läxgivning, de individanpassar läxorna med hjälp av olika metoder och de ger läxor av samma syfte.

Sökord: Läxor, syfte, hemuppgift, hemförhållande, individualisering.

Postadress
Växjö universitet
351 95 Växjö

Gatuadress
Universitetsplatsen

Telefon
0470-70 80 00

E-post
lub@lub.vxu.se

Innehåll

1. Inledning.....	1
2. Syfte och frågeställning.....	2
3. Bakgrund.....	3
3.1 Läxa som begrepp.....	3
3.2 Läxor kopplat till våra styrdokument.....	3
3.3 Läxors historik.....	4
3.4 Läxor i USA och Frankrike.....	6
4. Teoretiska utgångspunkter.....	7
4.1 Sociokulturell inlärningsteori.....	7
4.2 Social inlärningsteori.....	8
4.3 Bronfennbrenners utvecklings ekologiska teori.....	8
4.4 Socio- - emotionell utveckling	9
4.5 Tidigare forskning.....	9
4.6 Föräldrars roll vid läxor.....	10
5. Metod.....	12
5.1 Urval.....	12
5.2 Datainsamlingsmetoder.....	13
5.3 Procedur.....	14
5.4 Databearbetning och tillförlitlighet.....	14
5.5 Egna reflektioner.....	15
6. Resultat/Analys.....	17
6.1 Tema 1. Syfte med läxor.....	17
6.1.1 Kunskap.....	17
6.1.2 Föräldrarsamverkan.....	17
6.1.3 Tradition.....	17

6.2 Tema 2. Individualisering av läxor.....	19
6.2.1 Kunskap.....	19
6.2.2 Föräldrarsamverkan.....	20
7. Diskussion.....	22
Referenser.....	29
Bilaga 1	

1. Inledning

Vårt examensarbete handlar om läxor. Vi är tre studenter som skriver examensarbetet tillsammans. Vi har alla olika referenser till begreppet läxa. Vi är mammor, två av oss har barn i skolåldern. Vi har alla tre arbetslivserfarenheter relaterat till barn sedan tidigare. Vi tycker läxor är ett aktuellt och intressant ämne och vi har upptäckt att de allra flesta har en åsikt om läxor. Läxor är vanliga i de flesta skolor idag. Många elever har läxor varje vecka eller varje dag, redan i de lägre årskurserna.

Bruket av läsläsning har en lång tradition i skolan. Förr i tiden skulle man memorera fakta som läraren ville att man skulle kunna utantill. Det kunde vara ex. psalmer, katekesen och dikter. Skolan av idag har utvecklats från katederundervisning till en friare undervisning där eleverna ges fler valmöjligheter i sitt lärande. Klassrummet har blivit flerstämmigt.

Dagens samhälle skiljer sig markant ifrån förr. Barn har fler fritidsaktiviteter. Båda föräldrarna förvärvsarbetar i betydligt större utsträckning idag än vad de gjorde tidigare. Eftersom föräldrarna förvärvsarbetar mera nu leder detta till att barnen i högre grad tillbringar sin tid i förskolan alternativt fritidshemmen. Resultatet blir då att många familjer lider tidsbrist, då allt måste fungera med hushållsarbete, fritidsaktiviteter och i detta ska även läxor och tid för dessa pressas in.

Under vår verksamhetsförlagda utbildning har vi fått ta del av många olika slags läxor. Det kan skilja stort på vad en läxa är från lärare till lärare. Läxor kan t.ex. vara att baka hemma, att mäta omkretsen på sin säng eller läsa högt för en förälder i sin läsebok. Det kan även vara läxor där eleven ska räkna ett antal sidor i sin mattebok. Vi har mött barn som tyckt att läxor är jätteroligt, men även träffat barn som tycker att läxor är oerhört tunga och svåra. Dessa barn har kommit tillbaka till skolan utan att hunnit göra läxan vilket för dem har utgjort ett misslyckande. När vi skriver barn med svårigheter menar vi barn med olika hemförhållande där exempelvis, föräldrarna inte har tid att hjälpa sina barn med läxorna, språksvårigheter, sociala problem etc.

Ska man som lärare ta hänsyn till att en del elever har det svårt hemma och inte har tillgång till hjälp? Ger man alla elever samma läxa eller anpassar man läxan till varje enskild elev? Vad är en läxa? För att få reda på skolans syn på läxor kommer vi att göra en jämförande studie mellan två skolor och intervjua lärare, rektorer och kuratorer. Finns det några skillnader/likheter skolorna emellan när det gäller läxgivning?

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med vårt arbete är att undersöka vilken betydelse läxor har för lärare, kuratorer och rektorer. Vi vill ta reda på om lärare individualiserar samt om hänsynstagande tas till elevens hemförhållande då lärare delar ut läxor.

Vi kommer att göra en jämförande studie mellan två skolor som skiljer sig åt vad gäller sociala och kulturella förhållanden, för att undersöka vilka likheter respektive olikheter som förekommer vid läxgivning. Denna studie avgränsas till årskurs 3.

Genom denna undersökning vill vi nå ökad kunskap om läxors innebörd för att kunna använda den i vårt kommande läraryrke.

Våra frågeställningar:

- *Vad anser lärare, kuratorer och skolledare om läxor?*
- *Varför ger lärare läxor?*
- *Har läxors betydelse för att befästa kunskap?*
- *Tas hänsyn till barns hemförhållande då läraren ger läxor?*
- *Hur Individualiserar lärare läxor?*
- *Hur har läxor förändrats över tid?*

3. Bakgrund

3.1 Läxa som begrepp

Enligt *pedagogisk uppslagsbok* (1996) definieras begreppet läxa som följande:

Läxa (även hemuppgift), mindre arbetsuppgift inom undervisningen som eleven får i uppdrag att göra på ledig tid (1996, s.385).

Läxa eller **hemläxa** syftar oftast på [skoluppgifter](#) som [eleverna](#) arbetar med hemma. Syftet med läxor är vanligen att repetera och fördjupa kunskaper inhämtade i skolan samt att öva förmågan till självständigt arbete. (<http://sv.wikipedia.org/wiki/L%C3%A4xa>)

Nationalencyklopedin skriver i sin översättning att **hemuppgift** är avgränsad skoluppgift för hemarbete särskilt om visst textstycke som ska läras in.

3.2 Läxor kopplat till våra styrdokument

Vi kan skönja stora svängningar i våra tidigare läroplaner samt vår nuvarande då det handlar om läxor. Trenderna har kommit och gått i takt med varje ny läroplan

I läroplanen för grundskolan från 1962 (Lgr 62) beskrivs hemuppgifterna som ett viktigt inslag i elevernas ”arbetsfostran” men också som ett tillfälle för eleverna att befästa sina färdigheter och kunskaper. I nästa mening säger samma läroplan att ”huvuddelen av det med skolan förbundna arbetet bör eleverna utföra på skoltid” (s.57). En intressant jämförelse är att man menar att ”inläring i hemmet skiljer sig inte i något väsentligt från inläring i skolan”. (s.59).

I läroplan för grundskolan för 1969 (Lgr69) tar man avstånd ifrån läxorna. Där Lgr62 skriver *bör* skriver Lgr69 *skall*. Exempelvis i meningen på s.71 ”hemuppgiften skall i största möjliga utsträckning vara frivillig för eleverna”

Då läroplanen för grundskolan (Lgr 80) var aktuell återinfördes läxorna igen. Det betonades att läxor skulle vara anpassade efter elevens förmåga och anknyta till det arbetssätt som förekom i skolan. Läxor ansågs som ett självklart inslag i elevernas inläring och som en del av skolans arbetssätt.

I nuvarande läroplan (Lpo 94) kan vi inte utläsa vare sig ordet läxa eller hemuppgift. Så här står det skrivet:

”De demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig, skall omfatta alla elever. Elevernas kunskapsmässiga och sociala utveckling förutsätter att de tar ett allt större ansvar för det egna arbetet och för skolmiljön samt att de får ett reellt inflytande på utbildningens utformning. Enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer” (1kap.2 §)

I samma läroplan står det också att lärare skall hålla sig informerad om den enskilda elevens personliga situation och därvid iaktta respekt för elevens integritet.

3.3. Läxors historik i Sverige

Skolorna har utvecklats under många århundraden. Richardson(1999), menar att det redan på 1200-talet fanns en sorts skolundervisning, dock var det endast de rika familjernas barn som fick delta. Då skulle barnen ha kunskap om ett av de sju sakramenten och bikten. Att skolor startades just då utrikeshandeln tog fart i städerna och man såg då till att inrätta skolor där barnen fick läsa, räkna och läsa latin. Här gällde det att memorera och lära sig utantill. Det var ingen individualiserad undervisning utan alla som hade tillgång till dessa skolor fick samma undervisning. Vidare skriver Richardson att Sveriges första skolordning kom till på Johan den tredje tid 1571 och den karaktäriserades som en produkt av två inflytelserika kulturströmningar; reformationen och humanismen. Barnen som gick i skolan hade långa dagar, från 05.00 på morgonen till 17.00 på eftermiddagen. Skolgången vilade på kyrkan, föräldrarna och faddrarna och det var prästen som kontrollerade att barnen lärde sig något. Under detta århundrade skulle barnen kunna redogöra för kristen tro, katekesen, Fadervår och budorden. Detta skulle alla kunna utantill och timme efter timme tragglade barnen, och de som inte kunde rättades med stock eller ris. Uteblev man från undervisningen fick den som var ansvarig böta. Det var bara pojkar som gick i skolan under denna tid.

Omkring 1940- talet rådde en stark reaktion bland lärare mot den opersonliga och mekaniska utantillläsningen. Lärarna var fullt övertygande om att det som eleverna skulle lära sig borde också göras begripligt för dem. Alla fick samma läxa att lära sig utantill men under det första året i skolan fick de ett antal ord i veckan ur katekesen eftersom många fortfarande inte kunde läsa. (Bruce. N.O: Svenska folkskolans historia del 4, s.22)

Cirka 30 år senare på 1970- talet hade synen på läxor ändrats. Alla svårigheter som eleverna inte klarade av på egen hand skulle tas bort. Vidare kan läsas:

”Det skulle uppmärksammas att samma läxa som för en mer begåvad elev utgjorde ett intressant inslag i eftermiddagens fritid, för en annan elev kunde bli till en tyngande börda. Hänsyn borde också tas till elevernas skiftande möjligheter att ostört arbeta i sina hem”. (Fredriksson m fl: Svenska folkskolans historia,.1971,s.474)

Läraren kunde bättre granska olika läxors ändamålsenlighet genom att låta eleverna på egen hand i skolan utföra uppgifter av samma svårighetsgrad. Med denna metod kunde läraren få större möjligheter att ge råd och anvisningar om hur läxorna bäst kunde utföras och att var och en fick möjligheter att klara av sina läxor.(Fredriksson m fl. 1971)

Författarna menar vidare att det måste ingå som ett viktigt led i skolans verksamhet att lära ut sådan (studieteknik) handledning och träning. Läxor med ordagrant inlärande kunde vid denna tid endast ifrågakomma sparsamt och detta kunde vara olika tabeller, dikter och verser. Här fick även de som gick första året i skolan någon läxa för att de tyckte att det var kul. Förmågan hos de olika eleverna skiftade och därför skulle lärarna ge sådana läxor med försiktighet. Efter år tre och framåt blev kraven större på att läxorna gjordes och det blev svårare och svårare för läraren att ta hänsyn till de olika kunskapsnivåerna som eleverna hade. Under åren1942-1962 gick man över från klasslärarsystem till ämneslärare och detta gjorde att det blev en helt ny situation för läxarbete. Nu skulle lärarna dela upp sina läxor på olika veckodagar och det bestämdes att eleverna inte fick ha läxor till måndagar eller läxor till första dagen efter en ledig dag.

Om vi ska tolka dessa uppgifter rätt så hade lärarna och ledningen insett att man måste individanpassa läxor i möjligaste mån och läxorna skulle inte vara svårare än att eleven själv skulle klara av dem hemma.

3.4 Läxor i USA och Frankrike

Harris Cooper är en forskare som har studerat läxor i USA och har bl.a. gjort en studie om hur synen på läxor har förändrats över tid.

På 1900- talet beskrevs hjärnan som en stor muskel som behövde tränas, detta kunde göras genom att olika tabell - läxor skulle memoreras

1940 kom en reaktion på detta och då var inriktningen problemlösningar istället för drillövningar. Man ville att elevernas intresse och motivation skulle driva dem till mer inhämtande av kunskap.

1950 ville man att eleverna skulle bli mer tekniska och ökade då läxorna för att kunskapstakten skulle öka.

1960 ansåg man att trycket hade blivit för stort på eleverna med läxor. Därför minskade man antal läxor.

1983 såg man att eleverna halkade efter i kunskapsinhämtandet så det blev mer läxor

2000 talas det mycket om stressade och pressade barn med läxor. Eleverna får ingen tid till vila och fritid.

Copper har även studerat läxor i olika skolor. Där gavs en del elever läxor och andra fick inga alls. Han kom fram till att det inte var någon större skillnad i de lägre åldrarna. Däremot i de högre åldrarna var det stor skillnad på dem som hade läxa och de som inte hade någon läxa. De som hade läxa klarade sig mycket bättre på prov och fick därmed högre betyg.

Han skriver också om föräldramedverkan när det gäller läxläsning, det har både för och nackdelar. En stor del av föräldrarna var aktivt inblandade i barnens läxor vilket oftast var negativt för barnen. Det fanns också föräldrar som på olika sätt försvårade läxan för barnen.

Cooper anser att man som lärare ska vara restriktiv med att ge läxor som kräver föräldrarsamverkan (Tidskriften grundskoletidningen nr 5/2005).

Frankrike har fått en ny lag gällande läxor för barn i de tidiga skolåren. Den innebär att barn inte får tillbringa mer än en timme per dag med läxläsning utan en läxa ska helst ta 15 minuter. De har inga skriftliga läxor utan lär sig läxan utantill som ex dikter, ord och ramsor. I fransk skola görs det ingen skillnad på barnen dvs. de individualiserar inte som i svensk skola. (Muntlig källa via mailkontakt med Regina Lidqvist, boende i Provance, reginali@viola.fr).

4. Litteraturgenomgång

Teorier innebär att man analyserar utveckling, lärande och reproduktion av kunskaper och färdigheter. Teorier ger struktur på tillvaron för att bättre förstå ”varför vi gör som vi gör”

Läxor kopplar vi till olika teoretiska perspektiv. Vi har valt att använda oss av följande: Den sociokulturella teorin, social inlärningsteori, utvecklingsekologiska, socioemotionell samt Bronfenbrenner.

4.1. Sociokulturell inlärningsteori

Sociokultur innebär samspel och samarbete mellan människor. Det sociokulturella sammanhanget anses vara av stor betydelse för individens utveckling.(Säljö 2000).

Vygotskij hade på 1960 talet idén om att barns utveckling sker i samspel med dess omgivning i högre grad än att det är en oberoende individuell process. Särskilt intresserade han sig för skillnaden mellan vad barn kan lära sig på egen hand och vad som kräver en vuxens hjälp. Beroende av vilken assistans de får kan barn antingen befinna sig i sin faktiska utvecklingsnivå, eller i sin potentiella nivå, där den förra avser situationen när barn lär sig av egen kraft och den senare när de blir stimulerade av föräldrar eller lärare. Vygotskijs infallsvinkel brukar kallas sociokulturell, då han ser omgivningen som avgörande för individens utveckling och prestation. Med utveckling avser han tankeförmåga, språk, och mental och personlig utveckling. Utveckling sker enligt Vygotskij genom relationer, i synnerhet till föräldrarna, och strävan till den kulturella förståelsen (begreppsvärlden). Den kulturella förståelsen och den kognitiva utvecklingen kallar Vygotskij internalisation. För att ett barn ska internaliseras (bilda sin egen uppfattning) krävs att det undervisas och har goda relationer med äldre (föräldrar, lärare, förebilder etc.). Enligt Vygotskij påverkar alltså de sociala faktorerna intelligensen, som inte enbart beror av biologiska förutsättningar. Vygotskij ansåg också att all inlärning sker i en zon av proximal utveckling. Zonen är skillnaden mellan vad den lärande redan kan och vad han eller hon kan lära sig med assistans. Genom att bygga vidare på detta som den lärande redan kan och genom att ge lagom utmanande uppgifter kan läraren stöda den lärandes process genom olika stadier av utveckling (http://sv.wikipedia.org/wiki/Lev_Vygotskij, 20060510)

4.2 Social inlärningsteori

Den sociala inlärningsteorin härstammar från ”den äldre” inlärningsteorin med B. F. Skinner (1904-1990) och John.B. Watson (1878-1958) i spetsen. Inlärningsteorin betraktar människans beteende som en följd av miljöns inverkan. Genom kopplingar mellan stimuli och respons (retning och reaktion) kan man förklara varför en människa gör som hon gör.

Albert Bandura är förespråkare för den sociala inlärningsteorin. Han menar att man lär sig genom att observera. (Barn gör inte som du säger, de gör som du gör). En aspekt av denna är s.k. modellinlärning dvs. man har andra som mönster eller modell. Dessa andra är personer som man jämför sig med eller ser upp till. Om ett barns lärare är lugn och talar till barnen på ett harmoniskt och trevligt sätt tenderar detta till att avspegla ett lugnt och harmoniskt klassrumsklimat. Om läraren å andra sidan visar ett nervöst, beteende och lätt tappar humöret tenderar detta till att lärarens beteende smittar av sig i klassrummet, vilket kan få okoncentrerade och oroliga elever som följd.

Moderna inlärningsteoretiker menar att en första början till barns samvete är när föräldrarna reagerar positivt eller negativt på vad barnet gör, och barnen styr så dessa sina handlingar efter vilka konsekvenser föräldrarna förväntar sig. Det finns yttre kontrollmekanismer i form av föräldrarnas reaktioner - belöning och bestraffning av barnets beteende – och inre mekanismer -, vilka handlar om bra eller dåliga känslor inför det man gör – gott respektive dåligt samvete

4.3. Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori.

Bronfenbrenner (1977) ser på barnets utveckling ur ett utvecklingsekologiskt perspektiv. Detta innebär att barnet och dess utveckling sätts i relation till de miljöer barnet vistas i. Det centrala är samspelet mellan individen och miljön. Enligt Bronfenbrenner är utvecklingen ett resultat av samspelet mellan individ och miljö. Grundsynen är att människan är aktiv och påverkbar. Olika faktorer i skilda miljöer påverkar barnets uppväxt och utveckling och barnet påverkar miljön i förhållande till den familjeform som var vanlig i det gamla bondesamhället kännetecknas dagens kärnfamilj av att den förlorat många funktioner. Den består idag av färre personer och den har blivit mer isolerad från omgivningen. Det man tidigare gjorde inom familjens ram sker nu på en arbetsplats som kan ligga långt ifrån hemmet.

4.4 Socio- - emotionell utveckling

Under senare år har det pratats om en s.k. 9 års kris inom utvecklingspsykologin. Denna kris kan beskrivas som en form av uppvaknande där barnens sociala värld vidgas. Barnen börjar jämföra sig med andra och inser att vissa aspekter inte går att ändra. (Det kanske bästa redskapet för att förbättra sin självkänsla i skolåldern är därmed kamratgruppen, barnet blir mer beroende av jämnåriga).

I barnens ögon får föräldrarna en mer realistisk gestalt, med alla sina fel och brister. I och med denna syn försvinner den övertro på föräldrars makt och kunskaper som varit vanlig tidigare. Detta kan leda till att barnen berättar allt mindre hemma om vad som händer i skolan, i vardagen och tillsammans med jämnåriga kamrater. Nioårskrisen innebär också att självbilden förändras.(Hwang,&Nilsson)

4.5 Tidigare forskning

Jan-Olof Hellsten har ägnat mycket tid åt att forska om elevers arbetssituation. Han har i sin avhandling *"Läxor är inget att orda om"* (1997) konstaterat att begreppet läxa har följande sju innebörder:

1. Förberedelse

Läxan lär elever att ta ansvar för sina arbetsuppgifter och förbereda dem för livet efter skolan. Läxor är även till för olika förberedelser av lektionerna i skolan.

2. Tidsstruktur.

Läxor är ett sätt att organisera tid. Läxor används även som ett sätt att organisera lektioner med bland annat läxgenomgångar och förhör, men framförallt är det elevernas fritid som får sin struktur av läxorna.

3. Kontroll och styrning

Det vanligaste är att läraren står för kontrollen t.ex. i form av läxgivning och förhör men ansvaret kan även överlåtas på kamraterna. Detta kan leda till att läraren kan se barns utveckling då han/hon ger kontrollen.

4. Kärlek och omsorg.

Läxorna anses kunna leda till intimare familjerelationer. Det gemensamma arbetet med barnens läxor blir ett sätt att visa omsorg.

5. Identitet och status.

Då ett förskolebarn börjar årskurs 1 och därmed tagit sig in i skolans värld så blir läxan en markering på att de lämnat förskolan. Läxan markerar ämnesstatus, man skapar respekt för ämnet man ger läxa i.

6. Gemenskap och kontakt.

En kontakt skapas mellan skola och hem genom läxan.

7. Arbetsprestation

Hellsten jämför med läxor med träning inför kommande stadier med långvårdspersonalen som skulle beordras ut på styrketräning om kvällarna eftersom genomsnittsvikten ökar bland Sveriges åldringar och att arbetet kommer att innebära många tunga lyft. Det är inte troligt att långvårdspersonalen skulle acceptera det, men barnen måste.

Hellstens slutsats är att elevers jobb i skolan inte betraktas som arbete. På elevers arbetsmiljö och ergonomi har samhället inte samma syn som på vuxnas.

4.6 Föräldrars roll vid läxor

Skolan har två uppdrag idag enligt Lpo94, ett demokratiuppdrag (fostran) samt ett kunskapsuppdrag (ämnesuppdrag). Enligt Ulla Wiklund (2001) ska föräldrar inte åläggas det pedagogiska ansvaret. De har ett föräldraansvar och det kan skolan inte överta, och skolan i sin tur har ett pedagogiskt ansvar och det kan inte föräldrar överta. Författaren menar att om vi utnyttjade skoldagen på ett mer effektivt sätt skulle barnen inte vara beroende av övertidsarbete. Hon skriver också att *”Vi vet att barn har olika möjligheter till en lugn studiemiljö hemma. Vi känner till segregationen i samhället. Antingen förstärker vi den eller också skapas ett slags jämvikt i skolan”* (s 101).

Wiklund anser att tilltron till de vuxna i samhället är kravfylld och komplex. *”Vuxnas utbrändhet möter barnens skoltrötthet över middagsbordet.”* Hon har erfarenhet att det är många konflikter som blossar upp kring de olika läxorna som ofta inte föräldrarna förstår. (Ulla Wiklund, *Den lydiga kreativiteten*, s. 101)

Gunilla Ladberg har en syn på förhållandet föräldrar – lärare. Hon menar att *”Vi behöver ta tillvara på det föräldrarna har att komma med. Undvik att diskvalificera dem. Utgå ifrån att de vill sina barns bästa och att de gör så gott de kan”*. Hon menar att vi behöver tro på att det går att komma överens och att det finns möjligheter till samarbete.

Många skolsvårigheter beskrivs som en konflikt mellan hem och skola. Gunilla hävdar att det inte går att lösa skolsvårigheter om man inte kan komma förbi konflikterna och få ett

samarbete mellan skola och förälder. ”*Barnen har inget att vinna på att deras föräldrar blir underkända av skolan*” (Gunilla Ladberg, Alla barns skola)

Rektor Peter Frost (skolakuten AV/Media) har en annan inställning till läxor tack vare sin bakgrund inom socialtjänsten sett många barn med tuffa hemförhållanden. Han vet att många av dessa barn har begränsade resurser på olika sätt. Det behöver inte vara intellektuella, utan kan vara begränsade i form av tid. Han anser att läxor är orättvisa, otidsenliga, oansvariga och dessutom sorterande. Läxor är orättvisa på grund av olika intrång i barnens fritid. Vuxna värderar sin fritid oerhört högt, men vi tillmäter inte barnen samma rättigheter gällande deras fritid. Detta är otidsenligt då barn behöver olika tid för läxor. Man tar inte tillvara barns intresse, kunskaper och engagemang då barnen kommer till skolan. Han menar vidare att läxor är oansvariga trots att man vet att barn lever med olika villkor, trots detta ger man slentrianmässigt samma typ av läxa. Sorterande då barn har olika förutsättningar över tid. Från samma familj kan ett barn komma till skolan och misslyckats med läxan vecka efter vecka. Det är inte stärkande för ett barn.

Håkan Jenner (2003:20) skriver i ”*Motivation och motivationsarbete i skolan och behandling*” om Pygmalioneffekten. Denna teori grundar sig på att pedagogens förväntningar har en avgörande betydelse när det gäller att skapa och vidmakthålla elevers motivation d v s positiva förväntningar leder till goda resultat men att även negativa förväntningar leder till dåliga resultat. Om läraren har en positiv utstrålning mot eleverna och deras arbete, blir de uppmuntrade att fortsätta att lära och prestera mer. Är läraren oengagerad och inte ger någon uppmuntran till eleverna gynnas inte eleverna av detta, snarare tvärtom har de ingen lust att lära alls. Jenner menar att barns hemförhållande är av stor vikt då lärare ger dem läxor. Om föräldrar har tid, utrymme och engagemang att hjälpa sitt barn i hans/hennes läxarbete är chansen större till att barnen i större mån motiveras till att lära och förstå samtidigt som de får en trevlig stund tillsammans.

5. Metod

Metoder vi använt oss av är urval, datainsamlingsmetoder, procedur samt databearbetning och tillförlitlighet.

5.1. Urval

Vi har valt att använda oss av kvalitativa intervjuer eftersom man går djupare in på det man undersöker samt att man får en helhetsbeskrivning. Med denna metod kan det vara lättare att se vad undersökningssubjekten tycker om ämnet. Risken för missförstånd är mindre med en kvalitativ undersökningsmetod.

Vi funderade mycket på hur vi skulle genomföra vår undersökning och kom till slut fram till att göra en jämförande studie mellan två skolor i kommunen. Tanken med de skolor vi valde ut för undersökningen var att jämföra två skolor med varandra som skiljer sig åt vad det gäller elevers sociala och kulturella bakgrund. Vi ville undersöka detta för att se om det är någon skillnad på individualiseringen då lärarna delar ut läxor till eleverna på respektive skolor. Tas liknande hänsyn till elevers hemförhållanden i båda skolorna då lärarna delar ut läxor eller skiljer de sig åt pga. elevernas olika bakgrunder?

I studien avgränsade vi oss till att undersöka årskurs tre. Sammanlagt har vi intervjuat 12 personer, två rektorer, två kuratorer samt åtta klasslärare. Vi har intervjuat båda rektorerna på de utvalda skolorna samt två kuratorer som dock inte är kopplade till dessa skolor. De arbetar i andra rektorsområden. Vi fick inte tillfälle att intervju de kuratorer som är kopplade till dessa skolor. Av den anledningen bestämde vi att intervju två andra kuratorer som en av oss känner till. På den mångkulturella skolan intervjuade vi fem klasslärare och i den centralt belägna skolan intervjuade vi tre klasslärare.

Dessa båda skolor har vi alla tre en relation till eftersom vi under någon respektive några perioder haft vår verksamhetsförlagda utbildning förlagd på skolorna. De båda kuratorerna har endast en av oss kännedom om.

Den ena skolan är mångkulturell med ca 50 % elever med invandrabakgrund och har ett elevantal runt 350, från förskoleklass till årskurs 5. Skolan ligger i ett invandratätt område, strax utanför centrum. På denna skola arbetar en klasslärare med en åldersblandad klass F-3,

därefter bildar årskurs tre eleverna nya grupper och blir då ”rena” fyror. Vi kommer att kalla denna skola för skola 1. Här arbetar lärarna i arbetslag där en lärare är ansvarig för svenskämnet och den andra ansvarar för matematikämnet. Detta bidrar till att klasserna alternerar mellan klassrummen och dess ämne matte och svenska.

Den centralt belägna skolan har ca 10 % elever med invandrarbakgrund. Skolan är lite mindre med ett elevantal runt 300 och ligger mitt i centrum. Även denna skola har elever från förskoleklass till årskurs 5. På denna skola arbetar en klasslärare med en åldersblandat F-2. Detta innebär att då eleverna ska börja årskurs tre bildar de nya grupper tillsammans med andra årskurs två elever och blir då ”rena” treor. Vi kommer att kalla denna skola för skola 2.

Skillnaden blir att de lärare som arbetar med ”rena” treor har fler elever (i skola 2), då den andra skolan med åldersblandad klass har färre årskurs tre elever (skola 1).

5.2. Datainsamlingsmetoder.

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ undersökning med intervjuer som grund, där vi vill föra en diskussion med lärare, rektorer samt kuratorer och ta reda på deras uppfattning vad gäller läxor.

Vår frågeställning var:

- *Vad anser lärare, rektorer samt kuratorer om läxor?*
- *Har läxors betydelse för att befästa kunskap?*
- *Varför ger lärare läxor?*
- *Tas hänsyn till barns hemförhållande då läraren ger läxor?*
- *Individualiserar lärare läxor?*
- *Har användandet av läxor förändrats över tid?*

Först utarbetade vi en intervjuguide som användes för att kunna ställa följdfrågor som Hur tänker du då?, Varför?, Hur menar du? (se bilaga 1).

Därefter gjordes en pilotundersökning. Detta gjordes då vi ville få respons av pedagoger som inte skulle delta i undersökningen. Efter gensvar på frågeguiden omarbetade vi felaktigheterna.

5.3. Procedur

Eftersom vi varit på båda skolorna så kände de alla igen oss och vi hade en avspänd och trevlig stund tillsammans. Stämningen var god och avslappnad. Vi använde oss av ett stort antal frågor där vi ställde allt på sin spets och vände och vred på begreppet läxa vilket resulterade i många vinklingar till svar.

På skola 1 intervjuade vi rektorn i personalrummet. Detta skedde under lektionstid varpå De fem lärarna intervjuades inne i deras respektive klassrum då skoldagen var slut för eleverna..

På skola 2 intervjuade vi rektorn alla tre inne på hennes arbetsrum. De tre lärarna i samma skola intervjuade vi i respektive klassrum då eleverna var ute på lunchrast alternativt hade gått hem för dagen.

De två kuratorerna intervjuades av två av oss på deras kontor.

Under intervjuerna dokumenterade vi alla tre vad som sades, ibland satt en bredvid och lyssnade, någon gång var vi alla tre med under intervjuerna, andra gånger var det två av oss. Som intervjuare strukturerade vi samtalen, vi var tydliga, lyhörda och förmedlade att vi hade ett mål med intervjun

5.4. Databearbetning och tillförlitlighet

Efter en noggrann och grundlig läsning samt genomgång av empirin där vi även diskuterade och analyserade materialet utifrån våra olika perspektiv. Därefter bestämde vi att utgå från vår frågeställning eftersom vi anser att det blir överskådligt för läsaren att se resultatens likheter respektive skillnader. Vi använde oss av två teman med tre respektive två underkategorier för att visa resultatet.

I början av intervjuerna frågade vi samtliga vilken utbildning de har, deras ålder och utbildningsår. Detta kommer vi inte att gå in närmare på då det är svårt att dra några slutsatser.

Då vi intervjuade rektorerna/kuratorerna använde vi oss av en något annorlunda frågeguide som istället syftar på deras arbete, dock är likheterna densamma som för lärarna, bara det att

vi omformulerade vissa frågor då vi inte kunde ställa en fråga som: *Ger du läxor som kräver föräldrarhjälp?* Den frågan blev istället: *Vad anser du om läxor som kräver föräldrarhjälp?*

De två teman vi kommit fram till är:

Tema 1. Syftet med läxor (i förhållande till):

- Kunskap
- Föräldrarsamverkan
- Tradition

Tema 2. Individualisering av läxor(i förhållande till):

- Kunskap
- Föräldrarsamverkan

För att Ni som läsare ska få en överskådlig syn på vem som är vem och vem som har sagt vad gör vi här en uppställning på alla 12 personer vi intervjuat.

Skola 1

På denna skola har vi intervjuat 5 klasslärare och 1 rektor. Vi kommer att kalla dessa för lärare 1 samt rektor 1.

Skola 2

På denna skola har vi intervjuat 3 klasslärare samt 1 rektor. Vi kommer att kalla dessa för lärare 2 samt rektor 2.

De båda kuratorerna är inte kopplade till de båda skolorna varpå det ej heller är relevant att skilja dem åt. Deras inställning nämns därför endast enbart som kuratorer.

5.5 Egna reflektioner

Då vi bestämt oss för att vårt examensarbete skulle handla om läxor stötte vi på det första problemet, nämligen tillgång till litteratur. Efter att ha letat på bibliotek fick vi ändå tag på tillräckligt med material.

Den allra första intervjun blev inte så bra eftersom vi var nybörjare. Vi utvecklade därför frågorna i syfte att tränga djupare vid nästa intervju.

Validiteten hade varit större om vi intervjuat alla klasslärare på skola 1 och fått en helhetssyn på deras syn på läxor. Likaså om vi intervjuat de kuratorer som är kopplade till dessa båda skolor.

6. Resultat/analys

6.1 Tema 1. Syftet med läxor

Alla lärare vi intervjuat använder sig av läxor, vilket rektorerna och kuratorerna stödjer.

6.1.1 Kunskap

Lärarna ger läxor med flera olika syften, så som att befästa kunskap, ta ansvar, få rutin för kommande stadier, få studieteknik, föräldrarsamverkan, föräldrarinsyn och motivation. De ger även läxor därför att barn tycker det är kul med läxor. Några ger även läxor då de anser att det råder tidsbrist i skolan. Dessa syften håller även rektorerna med om. Här kan vi se likheter med Hellsten (1997) och hans sex tydliga innebörder med läxor.

Lärarna uttryckte sig så här:

"läxor är väldigt viktiga de tillhör en del av undervisningen"(lärare 2)

"läxor ger jag för det bland annat är tidsbrist i skolan, vi hinner inte med allt här" (lärare 2)

"befästa kunskap samt att de ska få rutin innan år 4"(lärare 1)

"viktigt med läxor, särskilt med läsläxan, att skapa ett behov att väcka läslusten"(lärare 1)

"läxor är inte viktigt för mig personligen, innehållet är inte det viktigaste utan vad barnet behöver och vill" (lärare 1)

"för att barnen ska få ett läsintresse"(lärare 1)

En kurator menar att det inte är läxan i sig som är det viktigaste. Hon menar att barnen ska lära sig att ta ansvar och då kan det ansvaret innebära att eleven tar med sig läxboken hem för att dagen därpå ta den tillbaka till skolan igen. Den andra kuratorn anser att läxorna inte är det väsentliga och viktiga utan det är istället den sociala samvaron som är betydelsefull för eleverna. Hon menar att hon sett många elever med bekymmer och tycker det skulle underlätta mycket om det minskades på antalet läxor. Så här sa hon:

"straff innefattar begreppet läxa, för alla barn kan inte få hjälp hemma. Skolan ska innebära glädje och att ha roligt"

6.1.2. Föräldrarsamverkan

I läroplanen står bland annat att man ska ha ett samarbete mellan hemmet och skolan. Vi förde en diskussion om föräldrars inblandning i läxor. Lärarna vill att föräldrarna ska ha insyn i barnens arbete i skolan, de ska känna sig delaktiga i barnens skolarbete. Detta anser alla men vid frågan om de ger läxor som kräver föräldrarhjälp säger de bestämt nej. Det framgick tydligt i början av intervjun då vi fick svaret av samtliga, att de inte ger läxor som kräver en vuxens hjälp, utan de ger läxor som barnen själva ska kunna klara av då de kommer hem. Allteftersom intervjuerna fortskred och frågan ställdes vilka läxor de använder sig av visade det sig att samtliga gav läxor som kräver hjälp hemma. Exempel på de läxor som kräver föräldrarnas stöd och hjälp: läsläxa då barnet ska läsa för en vuxen, matematik då tabeller ska förhöras, engelsk läxa då ett barn behöver hjälp med uttalet. Många lärare hade inte reflekterat över hur mycket föräldrarna behövs angående läxor. Tillsammans kom vi fram till att barnen behöver en vuxens hjälp och stöd.

Här följer några citat:

"nej, de ska klara av läxan själva" (lärare 2)

"nja, rättsskrivningen kanske och läsläxan" (lärare 2)

"det viktigaste är inte vem som hjälper eleverna utan vägen fram till resultatet" (lärare 1)

6.1.3 Tradition

Likheterna mellan de båda skolorna är att alla lärare ger eleverna läxor. De tycker att det är rätt självklart att eleverna ska ha läxor och funderar inte så mycket på varför de ger läxor. Att ge läxor är något som alltid har funnits och är en del av skolarbetet. En av rektorerna skulle påpeka för lärare om någon inte använde sig av läxor.

Några lärare uttryckte sig så här:

" barn älskar läxor, de frågar ofta mig om de inte kan få mer läxa"(lärare 1)

" en del trivs bättre att träna hemma i lugn och ro"(lärare 2)

"man anpassar var barnet befinner sig, de ska klara av läxan själv hemma"(lärare 2)

Det finns de som har läxor fast de menar att de egentligen inte från början hade tänkt sig att ha läxor i sin undervisning efter sin utbildning. En lärare (skola 1) har läxor fast hon inte tycker

att läxor är bra, men hon har fallit in i mönstret att ge läxor eftersom hennes kolleger gör det. Hon anser att man måste vara väldigt stark och ha bra argument för att våga ta bort läxorna. Denna syn som läraren har kan kopplas till Banduras teori om modellinlärning (Hwang P, Nilsson, B 1995, s.34), vilket innebär att dessa teorier gäller inte bara elever/barn utan kan även kopplas till vuxna. Föräldrar har en viss påtryckning då de själva har vuxit upp med läxor i skolan. Om man som lärare väljer att inte använda sig av läxor måste man försvara sina åsikter för rektorn samt sina kollegor. En lärare (skola 1) tycker att läxor är orättvisa, trots det har hon en läxa/vecka. En av lärarna tycker (skola 1) att det är synd att det inte står i läroplanen att barnen bör ha läxor, då de övriga (skola 2) tycker att läroplanen är fri att tolka som man vill.

Vi frågade samtliga intervjupersoner om de kan tänka sig en läxfri skolgång och till att börja med blev flertalet tysta och betänksamma. Frågan fick alla att verkligen tänka till. Vi ville helst ha ett ja eller nej-svar. Det tyckte de flesta var svårt eftersom de var kluvna och tveksamma till att svara ja eller nej. På skola 1 erbjuds läxhjälp för barn som behöver lugn och ro eller inte har någon hemma som kan hjälpa till. Två av tre lärare på skola 2 skulle kunna ta bort läxor om skoldagen förlängdes.

På skola 1 kunde några tänka sig att helt ta bort läxor medan en person absolut inte kunde tänka sig att ha läxfri skolgång. En lärare anser att barn har för många fritidaktiviteter och behöver minska ner på dem för att läxorna ska hinns med.

Några åsikter:

"nej, läsningen vill jag ha kvar. Den är så viktig"(lärare 1)

"i trean kan jag tänka mig detta men jag tror inte på de. Föräldrarna vill att barnen ska ha läxor"(lärare 2)

"ja, absolut"(lärare 1)

"nej, absolut inte jag vill ha tabeller"(lärare 1)

"det är ett arbetssätt att ha läxor"(lärare 2)

"NEJ, för jag är en "gammal" lågstadielärare"(lärare 1)

"nej, någon gång kan jag tänka mig en läxfri vecka"(lärare 2)

"mycket möjligt om vi kan gå längre i skolan. Idag kläms många ämnen in men inget tas bort"(lärare 2)

6.2 Tema 2. Individualisering av läxor

De ämnen vi valt att undersöka i årskurs tre är:

- Engelska
- Svenska
- Matematik

I dessa tre ämnen har eleverna läxor regelbundet varje vecka. Kursplanerna kompletterar läroplanen och anger målen för undervisningen i varje enskilt ämne. I läroplanen (Lpo, 94 s.6) står ”*undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov*”. Vår fråga är om lärarna individualiserar läxorna, och hur går de i så fall tillväga?

6.2.1 Kunskap

De lärare vi har intervjuat individualiserar läxorna på lite olika sätt, någon säger:

”man måste se till barnet och vad de står i sin utveckling” (lärare 2)

Skola 1, individanpassar läxorna och detta görs speciellt med läsläxan. De flesta använder sig av olika läsmaterial som har olika svårighetsnivåer att välja mellan. Ett exempel på ett sådant material är Pojken och Tigern. I den serien kan läraren välja mellan två olika svårighetsgrader till eleven för att han/hon ska få en bok som är anpassad utefter hans/hennes utvecklingsstadier. Den lättaste boken har lite text och mer bilder, den lite svårare nivån har mycket text och färre bilder. En lärare (från skola 1) förklarar att när barn börjar i skolan kommer de dit med olika förutsättningar. Därför är det viktigt att man individualiserar med tanke på att varje elev har med sig en viss kunskap som de senare måste bygga vidare på. Hon fortsätter att berätta:

”skolan skulle vara alldeles för svår för vissa barn samt alldeles för lätt/tråkig för en del elever om man inte individualiserade på skolorna. Skolan är till för alla. ”en skola för alla”.(lärare 1)

Denna ståndpunkt kan jämföras med Vygotskijs (1995) tankar om proximal utveckling. Det kan även kopplas till Håkan Jenners (2000) syn på motivationens betydelse. Läraren ger läxor som resulterar i att barnet får en uppgift som är specialanpassad efter dennes behov. Då barn

får en sådan uppgift när de det där ”lilla extra” som gör att de blir tillfredsställda i sin kunskapsutveckling.

Idag krävs det mer av läraren menar kuratorerna; fler ansvarsområden, större klasser osv. Det finns lärare som av olika anledningar inte har ork att engagera sig för att individualisera undervisningen. De båda är eniga om att när man individanpassar läxor ska man göra detta på ett bra sätt så att ingen känner sig utsatt eller utpekad.

Två lärare (från skola 2) har en jämn klass där de ger samma läxa till alla. De anser att alla eleverna är på samma nivå i kunskapsinhämtandet.

De säger:

”idag kan jag ge samma läxa eftersom gruppen är jämn”(lärare 2)

”det är inte vanligt att man har en så här jämn grupp”(lärare 2)

En lärare ger likadana ”kluringar”, det vill säga problemlösningsuppgift till alla elever. Hon menar att alla barn kan lösa kluringen efter sin förmåga, inget är rätt eller fel. Alla barn tänker på sitt eget sätt och det är underbart att få höra hur barnen har tänkt då de löst uppgiften.

”alla kan komma på en lösning, alla har olika lösningar trots samma uppgift”(lärare 2)

”alltid intressant att ta del av barns tankar, då de tänker så olika”(lärare 2)

I skola 1 har eleverna engelskaläxa, vilket de inte har i skola 2. Inte någon av lärarna individualiserar engelskaläxan utan eleverna får likadana glosor att öva på hemma. Deras motiv till att ha läxor i engelska är:

”Språk är viktigt”(lärare 1)

”Om barnen ska ha en chans att hinna lära sig måste de upprepa det vi lärt oss under lektionen” (lärare 1)

”engelska är alltid svårt”(rektor)

I skola 2 ger de ingen engelskaläxa i årskurs tre. Deras motiv till att inte ha läxa i engelska är:

”vi har ingen läxa i engelska utan vi sjunger mycket och använder oss av rim och ramsor”(lärare 2)

”vi ser ingen anledning att ha läxa på denna nivå”(lärare 2)

”viktigast med engelskan är uttalet”(lärare 2)

6.2.2 Föräldrarsamverkan

Lärarna tycker det är viktigt att föräldrarna engagerar sig och lyssnar när barnen läser.

I matematik ger de flesta lärarna individanpassade läxor. Några ger ett par sidor i läxa ur matematik boken där de befinner sig. Då lärarna skickar hem läxor kan det ibland uppstå problem eftersom själva uträkningen på talen ser annorlunda ut idag än då föräldrarna gick i

skolan. De lärare som påpekar detta säger att det är av största vikt att informera föräldrarna om matematikundervisningen på föräldramöte respektive utvecklingssamtal.

”många föräldrar tycker att matten är svår då det inte är som det var när de själva gick i skolan. Idag räknar man med mycket mellanled.”(lärare 2)

Åsikterna gled isär då vi ställde frågan om de visste hur deras elevers olika hemförhållande ser ut. De flesta tycker att de har bra ”hum” om hur eleverna har det hemma men de antydde också att de inte får veta allt. De önskar dock att föräldrar skulle informera lärarna mer om det har hänt något som kan påverka eleven i skolan. Någon lärare uttryckte sig så här:

”klart att man bör ha inblick i barns hemförhållande, men det är ju omöjligt att veta allt” (lärare 2)

Kuratorerna anser att alla lärare bör ha en förförståelse för varje barn, det vill säga att det handlar om att se varje barns sociala situation i nuet. Ett barns situation kan förändras från den ena dagen till den andra, exempelvis allvarlig sjukdom i familjen, dödsfall, skilsmässa, nytt syskon etc. En kurator berättar att hon ibland får hjälpa eleven att förklara den förändrade situationen för klassläraren. Även om läraren känner till elevens problem kan det av olika anledningar vara svårt för läraren att tillgodose elevens behov, därför är det viktigt att kuratorerna finns som stöd och medlare mellan elev – lärare. Rektorens önskan vore att eleverna har ett så pass öppet förhållande till sina lärare att de vågar, kan och vill berätta om de har problem av något slag. Det finns även en gräns tycker rektorerna, om hur mycket lärarna behöver veta om barnens hemförhållanden. Kuratorerna anser att lärarna inte kan veta allt på grund av sekretessen. Detta härleder vi till Bronfenbrenners (1998) teori om miljöns betydelse för människor i olika situationer.

En lärare vars elever till hälften har invandrabakgrund önskar att hon visste mer om barnens hemförhållande än vad hon gör i dagsläget men säger att det är svårt p.g.a. de olika språken som förekommer bland föräldrar och elever. Därav anser denna lärare att det är svårt att individualisera läxor.

7. Diskussion

Vi är tre blivande lärare som även är mammor. Våra barn har i likhet med andra barn olika lätt/svårt i skolan beroende på exempelvis mognad, utveckling och motivation. Vi har upplevt våra barns läxarbete på olika sätt. Efter många och långa pratstunder i bilen på väg till och från Växjö, bestämde vi att vårt examensarbete skulle handla om läxor

Under utbildningen till tidigare lärare har det inte förts någon diskussion överhuvudtaget kring läxor, ej heller hur vi i yrket ska ta ställning till läxors syfte och mål. Är det nödvändigt att ge läxor för att barn ska lyckas i sina fortsatta studier och i livet som helhet? Vi blev mycket nyfikna på hur lärare, rektorer samt kuratorer ser på läxor och läxgivning.

I Lpo 94 står inte skrivet något som syftar till att lärare skall ge elever läxor. Det står att eleven ska uppmuntras till att ta eget ansvar vilket kan tolkas på olika sätt. Trots att det inte står skrivet i Lpo 94 förekommer läxor i stor utsträckning. Under intervjuerna visade det sig att ett flertal lärare inte hade kännedom om detta. De blev förvånade över att det inte står något om läxor i styrdokumentet, men de blev ändå inte bekymrade eftersom många säger sig använda läxor av traditionella skäl. De menar att läxor alltid har funnits och det kommer alltid att finnas.

Vi blev starkt berörda av de barn som av olika anledningar hade svårigheter med läxor och därför aktualiserades frågan om lärare tar hänsyn till barns hemförhållanden vid läxgivning. Resultatet visar att en del lärare tar stor hänsyn till barns hemförhållanden medan andra inte orkar fullt ut att ta hänsyn till detta. Kuratorerna menar att det kan vara svårt att ha för mycket insyn i barnens hemförhållanden eftersom mycket till stor del är sekretessbelagt då det finns problem. Rektorerna å sin sida anser att det bör finnas en gräns för hur mycket insyn lärare ska ha. De är välinförstådda med att denna gräns är svår att dra, de menar att de får ta ställning utifrån varje enskilt barn. Vi förstår att det bör finnas gränser för hur mycket insyn man bör ha, ändå anser vi det vara av stor vikt att läraren ser varje barn och har en viss förståelse för hans/hennes förutsättningar.

De flesta lärare sa sig inte ge läxor som kräver föräldrarhjälp. Det visade dock sig inte stämma då vi frågade dem vilka läxor de ger. Då vi uppmärksammade lärarna om detta ställde de sig fundersamma till om så var fallet. Lärarna ger läsläxa som en förälder bör lyssna på, de ger ordläxa som en förälder bör förhöra, de ger matteläxa som ofta en förälder behöver hjälpa till med. En av skolorna ger även läxa i engelska där en vuxen behöver hjälpa till med uttalet. Flera lärare fick sig en tankeställare vid denna diskussion eftersom de ansåg att de inte gav läxor som kräver föräldrarhjälp. På skola 2 gavs ingen läxa i engelska vilket det gjordes i skola 1. Detta kan ifrågasättas då det är många elever med invandrarbakgrund i skola 1 vilket kan resultera i språkförbistringar mellan hem och skola. De föräldrar som inte behärskar svenska språket har svårigheter med att hjälpa sina barn med läxor och får till följd att det oftast blir syskon som får hjälpa till med dessa. Då undrar vi; Är detta rimligt? Vi anser inte att syskon ska behöva bära det ansvaret.

Skolorna arbetar på olika sätt. I skola 2 arbetar man med homogena teorier med en och samma lärare i varje ämne. Denna skola har ett nära samarbete lärare emellan då de ofta diskuterar verksamheten, då inkluderas även läxor. I skola 1 arbetar man åldersblandat med 1,2 och 3or där 2 klasslärare delar på ämnena svenska och matematik. Vidare innebär detta att en lärare endast ansvarar för svenska och detta ämnes läxa medan den andra ansvarar för matten och dess läxa. I skola 1 krävs ett bra samarbete lärarna emellan då de båda behöver sträva mot samma mål i verksamheten. I vår undersökning visade det sig att lärarna på skola 1 samarbetade bra, trots det ansåg de ändå att deras ämne var viktigast då de gav läxor i sitt ämne. De hade inte kunskapen om vad kollegan gav för läxa vilket kan anses som en brist i samarbetet. Kuratorerna påpekar att kamratrelationerna för 9-åringar, (elever i årskurs tre) är väldigt viktiga då barnen befinner sig i en känslig ålder. Det händer ganska ofta att barn i denna ålder har kamratproblem. De tycker därför att det är synd att klasserna splittras under denna åldersperiod. Detta stämmer väl överens med den socioemotionella synen på den s.k. 9års krisen.

Flera lärare har angivit att de individualiserar läxorna. Vi har diskuterat om det är individualisering när man ger eleverna två sidor i matteboken i läxa, där de s.a.s. arbetar för tillfället? Vi anser inte att man individualiserar matematiken på detta sätt. Ett sådant förfaringsätt skulle innebära att den som har hunnit längst i boken skulle vara den intelligentaste medan den som ligger sist skulle vara mindre begåvad. Barn är olika, vissa är snabba medan andra är långsamma. Så var de befinner sig i matteboken säger inte mycket om

vilken begåvning eleven har. Vi ser det nog mest som att det är bekvämt för läraren att ge läxor på detta sätt. En lärare använde sig av en strategi där syftet med läxor var att ta del av barnens tankar. Hon gav samtliga elever samma ”kluring” i matematikläxa. För henne var det viktigast att alla elever löste uppgiften på sitt eget sätt med egna ord, bilder och tankar. Dessa tankar ville läraren att eleverna skulle redovisa för klassen så att alla barn får ta del av varandras resultat. Läraren upplevde denna redovisningsstund som väldigt lärorik eftersom alla barn tänker olika, då dessa kluringar kan ha många olika lösningar. Denna lärare anser vi har en sund inställning till uppföljningen av läxor. Det viktigaste för läraren var att ta del av elevernas tankar vilket vi anser är oerhört betydelsefullt, eftersom man som lärare lär av varje elev då de förklarar hur de tänker. Vi tror att denna typ av uppgift inspirerar och motiverar barn till att lyckas med läxan. Precis som Jenner (2000) säger är det viktigt att barnen blir motiverade till att lära sig ny kunskap. Om läraren har förmåga till ett positivt och uppmuntrande förhållningssätt gentemot barnen, genererar det att eleverna i större omfattning blir positiva, nyfikna, och får större lust att lära.

Vi kan konstatera att det finns både likheter och olikheter mellan skolorna vad gäller synen på läxor. En likhet är att båda skolorna använder sig av läxor likaså ger de läxor i samma syfte. Dessa syften stämmer väl överens med Hellstens (1997). En annan likhet är att de individualiserar läxorna, dock görs detta på olika sätt beroende på ämnet i fråga. Alla lärare anser sig också ha en ide om barnens hemförhållande.

De båda skolorna skiljer sig åt vid tillgången till läxhjälp på skolan. Skola 2 erbjuder alla elever att välja läxhjälp på elevens val. Skola 1 har inte elevens val där man kan välja läxhjälp. Kuratorerna menar att läxhjälp i skolan är viktigt inte minst för de barn som varken får lugn och ro eller hjälp hemifrån. Däremot kan alla åtta lärare åta sig att hjälpa barnen med läxor vid behov. På skola 2 har de ibland ordnat matematikkurser för föräldrarna då det idag ofta enligt lärarna är svårt för föräldrarna att förstå varför man inte räknar som de gjorde när de gick i skolan.

Ett syfte med att ge läxor var att förbereda eleverna inför kommande stadier. I undersökningen visade det sig dock att lärarna inte visste vad eller vilka läxor årskurs fyra har. Detta syfte kan tyckas orelevant då lärarna inte har kunskap om årskurs fyra och dess läxor. Det finns s.a.s. ingen ”röd tråd” stadierna emellan. Med den inställningen skulle vi kunna förbereda oss för oerhört många olika moment i livet som komma skall. Exempelvis skulle årskurs ett ha läxor innan de börjar skolan för att förberedas. Ett annat syfte som nämns

är att läxor finns för att eleverna ska lära sig att ta ansvar. Då undrar vi om ett barn inte kan ta ansvar hemma? Ett barn med fritidsaktiviteter, lär han/hon sig inte att ta ansvar? Ett barn med svåra hemförhållanden lär sig säkerligen att ta ansvar för att exempelvis mjölk ska finnas i kylskåpet. Ansvarssyftet menar vi inte behöver ligga till grund för att lärare ska ge elever läxor. Ansvarstagande tycker vi är viktigt samt att det skulle inkluderas under skoltid i undervisningen. Vi anser att om läraren tilldelar eleverna eget ansvar resulterar det till större engagemang ifrån eleverna.

Vi har tidigare i denna studie fått ta del av hur läxor har förändrats över tid. På 1500 talet skulle eleverna ”traggla” läxorna så att de kunde dem utantill. Under 1900 talet ansågs det fruktansvärt med dessa opersonliga läxor som barnen lärde sig utantill. Då skulle det istället göras begripligt för eleverna det som de skulle lära sig. Idag har man läxor över en vecka och inte från dag till dag. Elever har idag lättare att planera sin läxa när de har en hel vecka på sig att göra den. Många har aktiviteter under vardagskvällar och kan nu välja en lämplig kväll när läxan kan göras. I största allmänhet har läxor ändrats över tid och har även individanpassats. Samhällsbilden ser annorlunda ut idag än den gjorde förr. Idag förvärvsarbetar föräldrar i större utsträckning än förr då det var vanligt att mammorna var hemma och skötte om hem och familj. Dagens samhälle är mer stressfyllt med alla aktiviteter, krav från arbetsgivare och dyl. Då faller det sig för oss helt naturligt att även lärare måste förändra sin undervisning så att hänsyn tas till individen och dess miljö. Bronfennbrenner (1998) betonar vikten av individ och miljö. För att denna skall kännas tillfredsställd behöver lärare anstränga sig och verkligen tänka till då de ger barn läxor. Det handlar om att se till varje elev och dess hemförhållande för att eleven skall uppnå en trygg skolgång. Det är av största vikt hävdar vi, att lärare anpassar sig i takt med att samhället förändras. Detta kan jämföras med en läkare som inte tar del av nya forskningsresultat utan istället arbetar efter samma metod år ut och år in. Skulle vi vilja bli opererade av en läkare som har en sådan inställning till sitt yrke? Vi litar på att läkare vet exakt vad som är bäst för oss. Vi litar till att läkaren har följt med i utvecklingen och känner till vad som idag anses bäst för det man lider av. Likadant är det med skolan och dess olika ämnen, forskningen går framåt och som lärare är det lika viktigt att ta del av nya metoder i sin undervisning. Vi hävdar att det är lika viktigt att individanpassa läxan så att alla når proximal utveckling. Idag har det blivit mer arbete för läraren än tidigare och några anser att man har fullt upp med att hålla sig flytande pga. allt större klasser samt alla nedskärningar. Våra tankar är då ”om inte lärarna orkar”? Hur ska då barnen orka? Läxor, och då individanpassade sådana för med sig mycket arbete för lärare såsom planering, förklaring,

uppföljning osv. Detta kan utvecklas till ett stressmoment för läraren som för över det på sina elever vilket Jenner (2000) betonar inte leder till något positivt. Om läraren är stressad, och negativ påverkar lärarens beteende barnen i stor utsträckning.

Varken Wiklund eller Frost ställer sig positiva till läxor, de menar att barn har så olika förutsättningar att läxor kan skapa mer problem än nytta. Pga. tidsbrist och olika hemförhållanden skapas en ojämn och orättvis tillvaro för eleverna. Enligt Säljö (2000) är fritiden minst lika viktig som läxarbete. Inhämtning av kunskap kan ske i många olika sammanhang. Det kan både vara genom läxläsning och genom fritidsaktiviteter. Lärande situationer kan även vara att umgås med sin familj och med sina vänner. Vygotskij (1995) ansåg att man lär sig i samspel med andra människor. Han betonade vikten av att barn tar efter en vuxen. För att ett barn ska lära behövs en vuxens hjälp och stöd menar han. Om vi då drar paralleller mellan läxor och lärande är det av stor vikt att barn får den hjälp han/hon behöver av en vuxen.

Enligt lärarna i vår studie vill alla elever ha läxor. Ingen har fått klagomål över att de har för många läxor, ej heller har föräldrarna klagat. Ofta vill barnen ha mer läxor än de redan har. Detta kan i sig ses positivt, men vi kan inte låta bli att fundera på om alla elever verkligen vill ha mer läxor? Kan det vara så att en elev, med stort självförtroende, stark vilja och som är duktig i skolan skapar detta i sin omgivning så att de andra eleverna inte vågar, kan eller vill vara annorlunda? Finns det risk för gruppsyck? Vi har inget bra svar på denna fråga men undran kvarstår.

Det kommer alltid att finnas de som är för läxor och de som är emot. Vår fråga om lärarna tar hänsyn till elevers hemförhållande får inte något entydigt svar. Dock säger majoriteten sig göra det Alla lärare sa att de individanpassar läxorna och på vilket sätt de gör det. För att få en ändring kring läxors vara eller icke vara borde man gå över målen i styrdokumentet för att klargöra vad som gäller. Man kan också tänka sig att förlänga skoldagen en timme per dag så att läxor inte behöver existera. Detta skulle kunna förhindra konflikter av olika slag. Lärarna slipper planera, förklara, och följa upp läxan. Det kunde även innebära att barnen slipper känna sig stressade och mindre värda. Säkerligen skulle det underlätta för många föräldrar om läxor tas bort. Däremot är det viktigt med föräldrarsamverkan men det kan göras på många andra sätt ex. loggbok, kontaktbok, veckobok, öppethus osv.

Med ett såhär litet material går det inte att dra några övertygande slutsatser. Vi anser att ämnesområdet är otroligt intressant och engagerande. Ytterligare forskning om läxors vara eller icke vara kommer säkerligen att fortgå i framtiden.

Detta arbete har varit intressant och givande då vi känner att vi fått ny kunskap gällande läxor/läxgivning. Denna nyförvärvade kunskap tar vi med oss främst med hänsyn till yrkeslivet som blivande tidigarelärare, där vi hoppas att vi kommer att ha stor användning av resultatet i vår undersökning. Vi kommer även i privatlivet ha stor nytta av våra nya insikter gällande läxor då vi alla tre är föräldrar. Något vi har kommit fram till under examensarbetet är att under vår kommande yrkesroll har vi fått en annan förståelse för barn och deras familjer ang. läxor. Vi skulle aldrig t.ex. skicka med läroböcker på semester då vi vet att barn lär i alla situationer inte bara genom skolan. Däremot kan man ge små uppdrag. T.ex. skriva dagbok ta reda på div. prisuppgifter i affären osv.

Referenser

Bruce, N.O ”*Svenska folkskolans historia, fjärde delen*”, Stockholm, Albert Bonniers Boktryckeri, 1940.

Fredriksson, Viktor, Marklund, Sixten, Sivgård, Gustaf, Wide´n, Martin, ”*Svenska folkskolans historia, sjätte delen*”, Allehanda tryckeri AB, Trelleborg, 1971.

Hellsten, Jan-Olof, *Läxor är inget att orda om*, Läxan som fenomen i aktuell pedagogisk litteratur: Pedagogisk Forskning i Sverige årg 2 nr 3, 1997.

Hwang P, Nilsson B ,”*Utvecklingspsykologi- från foster till vuxen*”, Natur & kultur, Stockholm, 1995.

Jenner H, ”*Motivation och motivationsarbete i skola och behandling*”, Myndighet för skolutveckling, Stockholm, 2004.

Ladberg, Gunilla ”*Alla barns skola*” Att undervisa utsatta barn och alla andra, Rädda barnen, Fäldts tryckeri,1994.

Leo, Ulf, ”*Läxor är och förblir skolarbete*”, En studie om inställningar till läxor i ett F-9 spår i grundskolan Malmö Högskola, 2004.

Läroplan för grundskolan” (1962), Stockholm, Skolöverstyrelsen.

Läroplan för grundskolan (1969), Stockholm, Liber

Läroplan för grundskolan (1980), Stockholm, Liber

Läroplan för grundskolan (1994), Stockholm, Liber

Nationalencyklopedin

Richardson, Gunnar, *"Svensk utbildningshistoria, Skola och samhälle förr och nu"* sjätte upplagan, Studentlitteratur, Lund, 1999.

Skolverket, *"kursplaner och betygskriterier, Grundskolan*, Västerås, 2000.

Svensson A-K, *"Barnet, språket och miljön"*, Studentlitteratur, Lund, 1998.

Säljö, Roger, *"Lärande i praktiken, ett sociokulturellt perspektiv"*, Prisma, Stockholm, 2000.

Tidskriften grundskoletidningen nr 5/2005.

Westlund, Ingrid, *"Läxberättelser – läxor som tid och uppgift"*, Linköpings universitet, UniTryck, 2004.

Wiklund, Ulla, *"Den lydiga kreativiteten"*, om barn, estetik och lärande, Kristianstads boktryckeri AB, 2001.

Utbildningsradion AV/Media Jönköping, Skolakuten, *"Har du gjort läxan?"*U00617-7.

Elektronisk källa:

http://sv.wikipedia.org/wiki/Lev_Vygotskij

<http://sv.wikipedia.org/wiki/L%C3%A4xa>

http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=0236227

Frågeguide

Namn:

Årskurs:

Ålder:

Utbildning:

Skola:

- Hur många elever har du i din klass:
- Använder du dig av läxor i din klass
- Vilken/vilka läxor ger du?
- Ger du samma läxa till alla barn eller individualiserar du?
 - Om inte varför?
 - Om ja, varför?
- Vad innefattar begreppet läxor för dig?
- Varför ger du läxor?
- För vem skall har du läxor?
- Jämför du med andra lärare i år 3 vad de har för läxor?
- Diskuteras läxor på föräldramöten, utvecklingssamtal, lärarrum mm?
- Ger du läxor som kräver föräldrars hjälp?
- Varför/varför inte i så fall?
- Vilka strategier använder du dig av då de delar ut läxor?
- På vilket sätt följer du upp/förhör läxorna ?
- Om föräldrarna protesterar mot att du ger för mycket läxor, skulle du då tänka dig att endast har en läxa/vecka?
- Vad vill du åstadkomma med läxor?
- Hur viktigt är det att använda läxor för dig i klassen?

- Vet du hur barnen i din klass har det hemma?
- Tar du hänsyn till barnets hemmiljö då du ger läxor?
- Hur tar du isåfall hänsyn?
- Om du inte får respons ifrån föräldrarna vid problem, hur går du vidare?
- Har du förståelse om något barn inte gör sin läxa?
- Kan du eller någon annan pedagog hjälpa till i skolan om ett barn har svårt att göra sina läxor i hemmet?
- I läroplanen står det ingenting om läxor, hur ställer du dig till detta?
- Kan du tänka dig att inte har några läxor alls i din klass?
- Hur var synen på läxor då du började arbeta som lärare?
- Har du ändrat din syn på läxor från då du började din lärarbanan till idag?